

MINISTERSTWO
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 14 października 2016 r.

Podsekretarz Stanu

Elżbieta Bojanowska

DPS-I.053.487.2016.AL

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 19 listopada 2015 r. o petycjach (Dz. U. poz. 1195), zawiadamia, że petycja z dnia 28 lipca 2016 r. dotycząca zmiany ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 j.t.), została rozpatrzona negatywnie.

Uzasadnienie

W dniu 3 sierpnia 2016 r. do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wpłynęła petycja, w której złożono wniosek o zmianę art. 64a ustawy o pomocy społecznej poprzez zastąpienie dotychczasowego brzmienia art. 64a na art. 64 a w brzmieniu: „Art. 64a. Osobę zobowiązaną do wnoszenia opłaty za pobyt krewnego w domu pomocy społecznej zwalnia się całkowicie z tej opłaty na wniosek, gdy zostaną spełnione przesłanki zawarte w art. 144¹ ustawy z 25 lutego 1064 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.) Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego, który zezwala na skuteczne uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego dziecka gdy rodzic zachowywał się niezgodnie z zasadami współżycia społecznego tj. w sposób niegodny dla roli społecznej rodzica”. W uzasadnieniu wskazała, że obecne brzmienie art. 64 a, zgodnie z którym osobę zobowiązaną do wnoszenia opłat za pobyt w dps zwalnia się całkowicie z tej opłaty na jej wniosek pod warunkiem, iż przedstawi prawomocne orzeczenie sądu o pozbawieniu władzy rodzicielskiej

nad tą osobą i oświadczy, że władza rodzicielska nie została przywrócona, swoją dyspozycją nie obejmuje problemu wszystkich pokrzywdzonych przez rodziców dzieci, bo nie wszystkie te dzieci dysponują takimi orzeczeniami, bo nie było pozwów do sądów o odebranie praw rodzicielskich. W petycji wskazuje na : przykład podając, że została porzucona przez ojca , który nie interesował się i płacił alimenty tyle ile zasądził Sąd i wyegzekwował komornik, a traumę porzucenia odczuwa do chwili obecnej. W związku z powyższym wystąpiła o wprowadzenie do zasad ponoszenia kosztów za pobyt w dps sformułowania, że zobowiązanie to obejmuje wszystkich tych, którzy są obciążeni obowiązkiem alimentacyjnym zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Byłoby to rozwiązanie sprawiedliwe, uczciwe i dałoby możliwość pełnego zastosowania art. 144¹ Krio. Dalej wskazała że przepis ten to szansa na skuteczne uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie jego ustalenia jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, zaś to pozwoliłoby na uzyskanie całkowitego zwolnienia od opłacania pobytu niegodnego krewnego w domu pomocy społecznej. Zasadność pokrywania kosztów pobytu krewnego w dps powinna być analizowana przez pryzmat zgodności z zasadami współżycia społecznego, przez pryzmat niegodności uprawnionego, a nie tylko poprzez kontekst więzi rodzinno-prawnej.

W odpowiedzi na petycję, uprzejmie wyjaśniam.

W pierwszym miejscu należy podnieść, iż obowiązek ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej wskazany w art. 61 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej nie jest tym samym, co obowiązek alimentacyjny. Ponadto należy zauważyć, że art. 144¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie zezwala na skuteczne uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego a jedynie jest podstawą materialną powództwa o uchylenie się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego. O tym czy powództwo zasługuje na uwzględnienie decyduje Sąd rozpatrujący konkretną sprawę w zwykłym trybie procesowym. Ponadto, ustawodawca doprecyzowuje, że chodzi nie o „uchylenie” się od obowiązku alimentacyjnego „w ogóle”, ale o uchylenie się od obowiązku, który jest wykonywany. Przy czym, analizując orzecznictwo sądów w tym zakresie można zauważyć, iż art. 144¹ jest często podstawą do oddalenia powództwa alimentacyjnego w ogóle. Przy czym jeszcze raz należy podnieść, że o tym czy roszczenie alimentacyjne jest zasadne bądź czy osoba może uchylić się od obowiązku alimentacyjnego w przypadku gdy w jej ocenie żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego decyduje sąd. Wprowadzenie do ustawy o pomocy społecznej zaproponowanego i przepisu w rzeczywistości oznaczałoby, że to organ pomocy społecznej miałby orzekać, czy zostały spełnione przesłanki zawarte w przepisie art. 144¹ Krio,

a więc organ pomocy społecznej miałby orzekać w kwestiach w których wyłączne kompetencje ma sąd rozpatrujący konkretną sprawę. W związku z powyższym, w ocenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie ma możliwości zmiany treści art. 64 a ustawy o pomocy społecznej zgodnie z zaproponowaną przez Panią treścią przytoczoną w petycji. Odnosnie zaś obowiązku ponoszenia przez zobowiązanych kosztów pobytu za członków ich rodzin przebywających w domu pomocy społecznej uprzejmie wyjaśniam, iż w ustawie o pomocy społecznej została przewidziana instytucja zwolnienia z obowiązku ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej. I tak, zgodnie z art. 64 ustawy o pomocy społecznej osoby wnoszące opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej można zwolnić, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej opłaty, w szczególności jeżeli:

- 1) wnoszą opłatę za pobyt innych członków rodziny w domu pomocy społecznej, ośrodku wsparcia lub innej placówce;
- 2) występują uzasadnione okoliczności, zwłaszcza długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, śmierć członka rodziny, straty materialne powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub innych zdarzeń losowych;
- 3) małżonkowie, zstępni, wstępni utrzymują się z jednego świadczenia lub wynagrodzenia;
- 4) osoba obowiązana do wnoszenia opłaty jest w ciąży lub samotnie wychowuje dziecko.

Instytucja zwolnienia z ponoszenia opłat za pobyt w domu pomocy społecznej ma charakter fakultatywny i zależy głównie od sytuacji materialnej i rodzinnej osób zobowiązanych do opłat. O zastosowaniu zwolnienia decydować będzie organ ustalający opłatę za pobyt w placówce. Organ nie może zwolnić z ponoszenia wydatków na dom z urzędu, a jedynie na wniosek osoby zainteresowanej. Wniosek może złożyć osoba ustawowo zobowiązana do wnoszenia opłat, jak również mieszkaniec domu, jeżeli partycypuje w pokrywaniu wydatków. Ustawodawca jedynie przykładowo wymienia sytuacje uprawniające do zwolnień. Nie zależą one bezpośrednio od dochodu, jednakże osoba ubiegająca się o zwolnienie musi spełniać kryteria dochodowe wskazane w art. 61 ust. 2 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, w przeciwnym razie obowiązek wnoszenia opłaty nie powstaje. Należy zaznaczyć, że stosowanie komentowanego przepisu oparte jest na zasadzie uznaniowości. Organ korzysta ze swobody zastosowania zwolnienia oraz określenia jego zakresu (może zwolnić z części lub całości opłaty). Skorzystanie z uprawnień wymaga zbadania sytuacji materialnej, osobistej i rodzinnej wnioskodawcy. Zwolnienie z ponoszenia opłaty, jak

również odmowa zwolnienia powinny mieć formę decyzji administracyjnej. W przypadku wydania decyzji odmownej osoba ma prawo odwołać się do organu wyższego stopnia tj. do samorządowego kolegium odwoławczego. W sytuacji zaś gdy samorządowe kolegium odwoławcze po ponownym zbadaniu sprawy utrzyma decyzję organu I instancji w mocy Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia ma prawo złożyć skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Przy czym jeszcze raz należy podkreślić, iż katalog przyczyn uzasadniających zwolnienie osoby z obowiązku ponoszenia odpłatności wskazany w art. 64 ustawy o pomocy społecznej jest katalogiem otwartym, a ocena, czy w konkretnym przypadku zachodzi przesłanka do zwolnienia osoby z obowiązku ponoszenia odpłatności należy do kierownika ośrodka pomocy społecznej. W ocenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przedstawienie przez osobę zobowiązaną do ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej wyroku Sądu w którym zostało wobec niej oddalone powództwo o zasądzenia alimentów bądź wyroku stwierdzającego nieistnienie obowiązku alimentacyjnego może stanowić przesłankę uzasadniającą zwolnienie osoby od ponoszenia kosztów za pobyt członka w domu pomocy społecznej.

Należy również podnieść, iż ustawodawca nie określa sztywno wysokości opłaty za pobyt członka rodziny wnoszonej przez osoby zobowiązane. W myśl art.103 ust.2 to kierownik ośrodka pomocy społecznej ustala w drodze umowy ze zstępnymi mieszkańca domu wysokość wnoszonej przez nich opłaty za pobyt tego mieszkańca w domu pomocy społecznej. Wysokość tej odpłatności ustalana w drodze umowy poprzez zgodne oświadczenie woli dwóch stron, winno być wynikiem przyjętego kompromisu pomiędzy oczekiwaniami kierownika ośrodka, a wolą osoby mającej wносить odpłatność. Przy czym należy zaznaczyć, że w art.61 ustawy o pomocy społecznej nie ma mowy o jakimkolwiek przymusie administracyjnym i w związku z tym jeżeli osoba nie zgadza się w ogóle na zawarcie umowy odpłatności za dom pomocy społecznej, kierownik ośrodka pomocy społecznej nie może takiej osoby zmusić do jej zawarcia. W sytuacji zaś gdy istnieją przesłanki świadczące o dobrej sytuacji materialnej osoby zobowiązanej do ponoszenia odpłatności za pobyt członka swojej rodziny w domu pomocy społecznej, a osoba ta nie zgadza się na zawarcie umowy, kierownik ośrodka pomocy społecznej, stosownie do okoliczności, może skorzystać z uprawnienia wystąpienia do sądu z powództwem o roszczenia alimentacyjne na podstawie art. 110 ust. 5 omawianej ustawy. Tak więc wówczas to Sąd będzie badał wszystkie okoliczności konkretnej sprawy tj., również pod kątem przesłanek wskazanych w art. 144 krio.

Z uwagi na powyższe należy uznać, iż nie ma podstaw do zmiany treści art. 64a na treść zaproponowaną przez Panią w przedmiotowej petycji.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

PODSEKRETARZ STANU
E/20/05
Elżbieta Bojanowska